

fait signifier depuis peu qu'il eût à comparaitre devant vous à Reims; à quoi il a répondu qu'il n'irait point plaider hors de sa province, disposé d'ailleurs à subir votre jugement dans celle-ci, pourvu qu'on lui assigne un lieu sûr pour se défendre. » Cette lettre a été publiée dans le IIIe volume du Spicilege (p. 163).

STEPHANI PARISIENSIS EPISCOPI

EPISTOLÆ,

ET VARIORUM AD IPSUM.

I.

Henrici archiepiscopi Senonensis ad Stephanum. — Monet ut veniat Pruvinum ad examinandam causam Stephani archidiaconi Parisiensis.

(Circa annum 1152.)

[Dom Lucas d'Acbery, *Spicil.* t. III, p. 158.]

Dilectioni vestræ querimonia et clamorē domini Stephani archidiaconi vestri compellimur scribere. Idem namque vester archidiaconus super hoc conquerendo clamat quod licet abbati S. Victoris vicario vestro rectitudinem offerret, et per eum justitiam exsequi paratus esset: licet etiam seipsum cum omnibus suis sub protectione domni papæ prætenderet, idem abbas super terram ejus interdicti sententiam posuit, unde præfatus archidiaconus se prægravari dicit. Addit etiam in his se prægravatum esse quod a vobis justitiam requisivit et habere non potuit de rebus Ecclesiæ Parisiensis et rebus hominum suorum violenter ablatis, quamvis, sicut dictum est, sub defensione domni papæ et custodia ipse Stephanus sit constitutus. Et quoniam in his se prægravari sensit, ad nos clamorem fecit, et convenientem diem et locum sibi et suis coadjutoribus tutum dari requirit. Unde vobis et ipsi diem in vigilia imminentis Ascensionis Domini, et Pruvinum, quia tutus locus est, locum constituimus, et vestræ dilectioni præcipimus, ut ad diem datam et locum constitutum, quantum res postulat responsurus veniatis, et tanquam charissimo consulimus ut interdicti sententiam relaxetis. Valet.

II.

Stephani ad Henricum archiepiscopum Senonensem. — Respondet se non potuisse a metropolitanò extra sedem metropolitanam vocari ad examen causæ archidiaconi sui.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*]

Audito clamore consanguinei vestri, domini videlicet Stephani Parisiensis archidiaconi, adversum nos injuste apud vos conquerentis, diem nobis et locum tutum, videlicet Pruvinum in terra hostili statuistis, et me suffraganeum vestrum neque viva voce neque litteris prius commonitum ad executionem

A justitiæ extra metropolitanam sedem venire præcepistis: quoniam vester consanguineus, ut dicit, a nobis justitiam requisivit et habere non potuit. Hoc vero, si placeret vestræ discretioni, et metropolitane gravitati, etsi non potuissetis non audisse, non debuissetis creditisse, quia ei sine læsione fidei, cum homo meus sit, justitiam denegare non potui. Et quoniam litteris alternantibus ad invicem locuti sumus, et ipsas adhuc pene omnes nos habemus, cum in commune venerit, et lectæ fuerint, aut nos, aut ipsum de mendacio arguent, et alterum erubescere cogent. Nos siquidem statim ut Parisius venimus super sacrilegio, incendiis, homicidiis et aliis criminalibus capitulis domini S. archidiaconi in terra S. Germani injuste a clerico, injustius a diacono, injustissime ab archidiacono et decano factis clamorem abbatis audivimus dominum Stephanum, submonuimus, diem dedimus, et quia propinquissimos ei videbatur, induciavimus, securum locum, securum conductum, regis videlicet et reginæ, et domini Radulphi comitis, et nostrum ei obtulimus: et fortasse hoc modo cum eo agere est ei justitiam denegare? Et quia in nullo, ut additis, quantum ad hoc spectat excessimus, unde curiam nostram exire debeamus, si placet benignitati vestræ, submonitionem vestram et præceptum relaxate, quia contra honorem et dignitatem Parisiensis Ecclesiæ nec volumus nec debemus obedire. De interdicto autem, et de litteris domini papæ sufficienter respondebitur; si dominus Stephanus ubi justum est causam suam tractari non dedignetur.

III.

Gaufridi episcopi Carnotensis ad Stephanum. — Significat, Stephanum archidiaconum deligere arbitrum causæ suæ abbatem Clarevallensem S. Bernardum.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*, p. 160.]

De reformanda pacē inter vos et Stephanum de Garlanda dudum vobis ipso petentē locuti fuimus; nunc autem quoniam audivimus quod omissis quibusdam quæ adversum vos videbatur habere, pacem vestram desiderat, sanctitatis vestræ discretional

consulimus (quem ex cordis affectu diligimus, et cui consulere nisi quod honori vestro serviet non possumus) consulimus, inquam, et petimus ut diem ei competentem et terminum constituatis, in quo iuxta considerationem rationis pacem cum eo reformetis, quam offert vobis ad cognitionem et examinationem amicorum vestrorum, videlicet abbatis de Claravalle. Non enim decet paternitatem vestram oblatam pacem respuere, quam etiam non oblatam modis omnibus provocare debetis. Nam juxta Domini Salvatoris exemplum ovem errantem debetis requirere, et ad pacis ovile vestris etiam humeris reportare. Si cum omnibus hominibus, sicut dicit Apostolus, pacem debemus habere, quanto magis cum his de quibus nos oportet Domino respondere? Unde, quod absit! si prædicti viri satisfactionem ex amicorum sententia non recipitis, certum est quod et apud Deum offensam incurritis, et amicis vestris ruborem incutitis. Valet.

IV.

Gaufridi episcopi Carnotensis ad Stephanum. — Excusat se quod ad colloquium non possit accedere.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*, p. 165.]

Litteras apud Bonam-Vallem accepimus die Veneris quas vobis misit vestra dilectio, in quibus nostrum colloquium die proxima Lunæ postulabatis. Quod nullo modo fieri vel grandium quæ in manibus nostris erat negotiorum multitudo vel ipsa temporis angustia patiebatur. Pontilevenses namque monachi, quibus ut abbatem provideremus, Deo auctore operam dabamus, gravem nobis et inauditam contumeliam irrogarunt; abbatibus et archidiaconis nostris, quos ad hoc ipsum illuc direxeramus, armata in eos manu rustica intentantes mortem et supplicia comminantes; et hæc interim cum aliis pluribus causis nos occupat. De eo autem unde nos consulitis quod nobis ad præsens occurrit, vestræ paternitati mandamus ut curiæ invitanti vos ad justitiam, ex abundanti quidem, si salvum habueritis conductum, die competenti vestram exhibeatis personam, de his in quibus appellamini responsurus, si vobis prius facta fuerit justitia, et expoliato restituatur investitura. Postea fratrum vestrorum judicio, si quid adversum vos dominus rex habuerit, quantum res exigat, eo ordine quo debetis, sicut pro Domino et per omnia faciatis. Nos vero sicut vobis scripsimus, die proxima Jovis apud Latiniacum vobis occurremus, et si aliquod consilium interim acceperitis, contramandate nobis.

V.

Ejusdem ad eundem. — Petit ut designate S. Victoris canonicum qui instituat abbas Virtuensis.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*, p. 164.]

Multiplici seminario discordiæ civitas nostra longo

(32) Vide S. Bernardi epistolam, 45.

A jam tempore conquassata, etiam nunc in eo statu est ut sine grandi discrimine absentiam nostram sustinere non possit. Ecce vinculum quo alligatus tenetur; ecce necessitas quæ sancto conventui vestro non patitur nos interessé. Sed hæc hactenus. Frater et amicus noster abbas Virtuensis et fratres ejus loci vocaverunt nos, multo religionis desiderio, Deo gratias, accensi, unanimiter postulantes, ut ad honorem Dei et salutem animarum suarum pastorem eis utilem sollicitudo nostra provideret. Curam et administrationem abbas ipse in manu nostrâ deposuit una fuit totius capituli illius vox, unanimis in præsentia nostra consensus et electio ut pastor eis concederetur de monasterio sancti Victoris Parisiensis. Quia vero domus illius religiosas personas non cognoverunt ex nomine, nullam quæsierunt, sed sanctitatis vestræ religioni curam hanc et sollicitudinem commiserunt. Locus enim ille est vobis familiaris et religio personarum. Sanctitatis igitur vestræ prudentiæ, qua possumtis humilitate supplicamus ut iusto desiderio consilii et auxilii manum porrigatis. Suscipient enim cum gratiarum actione personam quam de prædicto B. Victoris monasterio electio vestra eis obtulerit.

VI.

52) Anonymi ad Stephanum. — Laudat episcopi constantiam et perseverantiam ipsi suadet.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*, p. 162.]

Quamvis paternitatis vestræ constantiam nihil adhuc mutari nec debilitari persenserim, tamen pro vobis moræ amici sollicitus, vos moneo et remoneo ne a proposito vestro et a justitiæ rigore declinetis, nec Ecclesiæ vestræ libertatem, quæ temporibus antecessorum vestrorum floruit, annihilari permittatis; illamque Dominicam sententiam memoriter retinetis: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. Scitis autem me in omnibus et per omnia vobis cum perseverare, nec pro damnis quæ mihi et hospitibus meis pro vobis contigerunt, a proposito meo pedem retrahere. Rex enim et reginæ meis hospitibus XII libras dederunt, et hoc totum pro redemptione suarum rerum abstulerunt: et mei parentes et amici regi et reginæ vineas meas exstirpari iudicantibus X libras dederunt; et hoc totum decani et archidiaconorum instigatione, impo-G. succentoris nocturnæ susurrante peractum est. Deo vero vobis et mihi subveniente me omnia quæcumque amiserim recuperatorum non vereor, nec vos sine me rerumque mearum recuperatione pacem recepturum arbitror. Præterea nisi vos consilio satis abundare sentirem, parvitas mea paternitati vestræ consuleret, ut dominum Senonensem archiepiscopum et coepiscopos vestros precibus vestris et amicorum vestrorum vobis alliciatis, et ad justitiæ vestræ aggravationem, ut in episcopatibus suis a divinis cessent mediis omnibus impetrare non differatis, ut ejusdem justitiæ

participes vobis contra omnes subveniant, et, si necesse fuerit, Romam nobiscum veniant. Valete.

VII.

Item anonymi ad Stephanum. — Monetur ut caveat sibi ab adversariis qui in illius necem conspirarunt.

(Circa annum 1152.)

[*Ibid.*]

Quoniam, sicut mihi testis est Deus, non ficto corde sed in veritate vos diligo, et salutem vestram non solum spiritualem sed etiam corporalem desidero: tribulationibus vestris cordis affectu condoleo, et si aliquid quod vobis nocere debeat mihi referatur, lætus audire non valeo. Hac igitur erga vos charitate compulsus, quod de vobis recenter audivi, vobis insinuare non distuli. Audivi siquidem et pro certo audivi quod quidam maligni et perfidi, non solum extranei sed etiam familiarissimi vestri simul conspiraverunt, et mortem vestram intraverunt, et vos aut impetitione aut armis interficere dispo-
nerunt (33). Et ne hoc frivolum esse putetis et ideo negligatis, pro certo sciatis quia unus eorum qui conjurationi interfuit, mihi hoc in confessione revelavit, et vobis cito manifestare multis precibus obsecravit. Caute igitur de cætero vos custodite, et, sicut scriptum est, a domesticis vestris cavete. Sed quid dico? Quid quæso valeat humana industria, si divina non adsit custodia? O ineffabilis pietas Dei! Ecce omnipotens Deus qui tanta vobis bona in hoc sæculo contulit, qui mala vestra tandiu æquanimitè per-
tulit, modo in præsentì pro peccatis vestris subito et inopinate vos percutere noluit; sed sola pietate præcedenti misericordiæ misericordiam misericordèter addidit, qui hoc quod perfidorum malitia in occulto disposuit, vobis occultum esse noluit. Quid igitur expectatis? ecce occultus iudex arcum tetendit, sagittas paravit: et nisi cito vos converteritis ad ipsum, emittet sagittam et percutiet inimicum. Sed prius vos Deus sua protectione custodiat, oculos vestri cordis aperiat, cor ad pœnitentiam compungat, et vos ad seipsum sine mora convertat, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat.

VIII.

Ad archipresbyteros diocesis Parisiensis. — Sententia excommunicationis contra occisores Thomæ, prioris Sancti Victoris, et fautores eorum.

(Anno 1135.)

[LABBE, *Concil.*, tom. X, col. 974.]

STEPHANUS, Dei gratiæ Parisiensis episcopus, F. R. E. II archipresbyteris, salutem.

Ex autoritate Dei Patris omnipotentis, et Filii, et Spiritus sancti, et sanctæ Dei genitricis Mariæ, et omnium sanctorum, excommunicamus, et anathematizamus, et a sanctæ matris Ecclesiæ liminibus sequestramus illos qui dominum Thomam priorem Sancti Victoris interfecerunt, et qui cum fortitudine interfectoribus adfuerunt, et eos quorum consilio et

admonitione et auxilio interfectus est. Omnes etiam illos excommunicamus, qui interfectores et interfectorum præsentès coadjutores in suo hospitio receperint, et qui cum eis aliquam communionem vel participationem habuerint in cibo et potu, in consilio et locutione (nisi forte pro eorum correptione) vel emptione, et venditione, in dati et accepti communione, in susceptione et protectione: omnes istos excommunicamus, donec resipiscant, et ad satisfactionem veniant. Mandamus itaque vobis et præcipimus, quatenus per singulos dies Dominicis hoc modo et his verbis excommunicetis, ac cæteros presbyteros excommunicare faciatis. Mandamus enim vobis, quatenus unusquisque vestrum in suo archipresbyteratu prohibeat, ut nullus omnino presbyter, nec de sæculo, nec de religione, nec abbas, nec canonicus, nec monachus inclusus, nec eremita, nec etiam abbas Sancti Victoris, hujus excommunicationis reum ad se pro confessione venientem suscipiat, neque absolutionem hujus culpæ tribuat, aut pœnitentiam injungat: quia ego de toto reatu mihi soli absolutionem et pœnitentiam reservavi. Hoc quoque præcipimus, ut presbyteri, quando excommunicant, hanc nostram prohibitionem omnibus dicant. Valete.

IX.

Stephani ad Gaufridum Carnotensem episcopum. — De impia cæde Thomæ prioris.

(Anno 1135.)

[LABBE, *Concil.* tom. X, col. 975.]

GAUFRIDO, Dei gratiæ venerabili Carnotensium episcopo et apostolicæ sedis legato, STEPHANUS eadem gratiæ Parisiensis Ecclesiæ minister indignus, nunc autem miseræ et afflictionis præco infelix, valete in Domino.

Calamitatis novæ pondus, quam vestris auribus, imo cordi vestro, illaturus sum, nescio si verbis aliquibus digne valeat explicari. Nuntium durum et grave auditu, omnibus, quibus Christi Jesu et sanctæ matris Ecclesiæ opprobria dura et gravia sunt, præcipue nobis sub habitu et signo religionis constitutis: quibus hæc tanto plus omnibus graviora futura sunt, quanto specialius ad nostrum gravamen, imo impressionem et ruinam omnium spectat nostrum unius occasus. Magistrum Thomam priorem cœnobii Sancti Victoris, virum approbatum, omnibusque bonis amicum et dilectum, ac in sanctæ Ecclesiæ defensione illum coadjutorem et propugnatorem devotissimum et strenuissimum, impiorum manibus extinctum sciatis, carne quidem mortuum, sed, ut indubitanter credimus, viventem cum Christo. Cui enim Christus vere causa moriendi fuit, in gloria omnino deesse non poterit: quoniam et ipse, cum ultimum in nostris manibus exhalaret spiritum, libera voce se pro justitia mori protestatus est: certissimum præteritæ præsentisque justitiæ suæ, qua in Ecclesia Christi contra impios pugnaverit,

(33) Impetitus est hoc tempore episcopus a negotiis Theobaldi archidiaconi. Vide S. Bern. ep. 158 et notas.

testimonium relinquens, quoniam in ipsa consumma-
retur. Hæc enim prima, hæc et ultima causa fuit
laboris illius. Nam pro ipsa justitia tunc mecum ad-
erat. Ego enim ipsius præcipue admonitiones sicut ei
semper de his cura esse solebat, rogatu et assensu
regis, per eum quoque ad ipsum persuasi, ad abba-
tiam monialium, quæ est Chelis (*Chelles*), emendan-
dam et ordinandam perrexeram, assumptis mecum
viris religiosis, abbate scilicet Sancti Victoris, et
Sancti Maglorii, et subpriore Sancti Martini, aliis-
que compluribus monachis, canonicis ac clericis.
Cumque pro viribus negotio peracto reverterer,
juxta domini Stephani castrum, quod Gorniacum
(*Gournay*) dicitur, snbita ab ejus hominibus, scilicet
nepotibus Theobaldi archidiaconi, insidias mihi in
via præstruentibus, assultum passus sum. Cumque
nos inermes, utpote die Dominico, et pacem feren-
tes incederemus, subito evaginatîs gladiis irruunt
super nos, et nec Deo, nec diei sacræ, nec mihi, nec
his qui mecum erant religiosi viris, honorem dan-
tēs, inter manus nostras et innocentem trucidave-
runt, mihiq̄e mortem comminati sunt, nisi absce-
derem a conspectu eorum celeriter. Nos autem fidu-
cialius agentes, in medios gladios nos conjecimus, et
jam semivivum direque laniatum a manibus eorum
abstraximus : atque undique circumdantes eum, de
sua confessione, et de ejus quam passus fuerat ini-
micorum impietate dimittenda, allocuti sumus.
Tunc ille libenti animo omnibus qui in se peccave-
rant dimittens, et suorum peccatorum intime remis-
sionem petens, percepta tandem communionem cor-
poris et sanguinis Christi, libera voce se coram om-
nibus pro justitia mori contestatus est, et sic red-
didit spiritum. Hinc ergo, licet nostræ spei fiducia
certa, quantum ad ejus spectat salutem et gloriam,
exultandum omnino non dubitet, pretiosamque in
conspectu Domini mortem sanctorum ejus sciamus :
mœror tamen et luctus gravis, qui de amici orba-
tione, et communi omnium nostrum confusione
oboritur, nulla prorsus consolatione in nostro animo
temperatur. Me enim in ipso occisum video, et multo
magis me occisum quam ipsum, quia me in ejus
morte periculis expositum cerno, ipsum autem a
periculis liberatum. Superest igitur, ut, quia me
nunc tam graviter desolatum et contristatum cerni-
tis, ad me consolandum simul et consiliandum vobis
non differatis. Ego enim, quasi qui ipsam detestan-
dam loci faciem sustinere non valeam, Clarævallis
fugiens secessi, illic vos exspectaturus, ut consilium
pariter capiamus quid nobis pro sanctæ Ecclesiæ tam
intolerabili ruina faciendum sit. In omnes enim nos
impetus iste casum minatur, et veniet, nisi præve-
niat Dominus. Mando ergo vobis, et summpere de-
precor ut, omni dilatione postposita, Clarævallis
properetis, quia pericula undique mihi imminet,
pro quibus consilium differri non potest.

X.

*Stephani ad Innocentium II pontificem Romanum.—
Ejusdem argumenti.*

(Anno 1153.)

*Exstat inter S. Bernardi epistolâ n. 159, Patrologiæ
tom. CLXXXII, col. 319.*

XI.

*Stephani ad Henricum archiepiscopum Senonensem.
— Probat non posse absque suo assensu metropolita-
norum Senonensem vocare ad tribunal suum cau-
sam cujusdam Galonis Parisiensis scholæ magistrî.*

(Anno 1134.)

[D. Lucas d'ACHERY, *Spicil.* t. III, p. 155.]

Significavit nobis in litteris vestris sublimitas ve-
stra quod placuit : quibus obtemperare minime
contemnimus, sed terminos quos posuerunt Patres
nostri antiquos transgredi formidamus. Nunquam
enim reverenda Patrum sanxit auctoritas, nusquam
hoc servare consuevit antiquitas, ut aliarum Eccle-
siarum causas alicui metropolitano liceat terminare,
vel sine consensu illius episcopi, cui cura commissa
est, judicia judicare. Unde scribit papa Calistus,
quintus decimus a Petro, Benedicto fratri et epi-
scopo : « Nullus metropolitano diocesanis Ecclesiam
vel parochiam aut aliquem de parochia præsumat
excommuicare, aliquidve agere absque ejus consi-
lio vel judicio ; sed hoc observent quod ab apostolis
ac Patribus et prædecessoribus nostris statutum et
a nobis confirmatum est. » Iterum : « Si quis metro-
politano non quod ad suam solummodo propriam
pertinet parochiam sine consilio et voluntate om-
nium comprovincialium episcoporum aliquid agere
tentaverit, gradus sui periculo subjacebit, et quod
egerit, irritum habeatur. » Iterum : « Nullus alterius
parochiam disponat aut ordinet aut judicet : quia
sicut ordinatio, ita et ministratio et aliarum rerum
dispositio prohibetur. » Radulfo siquidem Bituri-
censi archiepiscopo de re simili ita scribit papa Ni-
colaus : « Conquestus est apostolatui nostro frater
noster Sigebodus Narbonensis archiepiscopus, quod
clericos suos eo inconsulto ad judicium tuum venire
compellas, et de rebus ad Ecclesiam suam pertinen-
tibus in invito quasi jure patriarclatus tui disponas ;
cum hoc nec antiquitas, cui Patres sanxere reve-
rentiam, habeat : et auctoritates sacrorum canonum
penitus non habeat. » His igitur et aliis auctoritati-
bus muniti nolimus nec debemus ad præsens nostræ
et fratrum meorum Ecclesiæ inauditam novitatem
inducere, et earum jura antiquitus statuta permutare.
Hoc dicentes non instruimus prudentiam ve-
stram, quæ satis novit plura de paucis colligere,
nec tollimus quin possint metropolitani episcopos
comprovinciales convocare et quæ præcipienda sunt
præcipere, sed antiquum jus pro parvitate nostra
volumus conservare. Unde non satis mirari possumus
quod verba G. fallacia et R. nobis inobedientes
suscipitis, cum causam istam a nobis ipsis et a reli-
giosis viris veraciter audieritis, et manifestam ejus
culpam, si placet, plenius ipsi cognoveritis. Pro
illius itaque irrationabili et non canonica invitatione

(quam nullius ponderis esse, quando et ubi oportuerit, manifestissime monstrabimus) ante vestram, quam valde diligere et honorare volumus, presentiam ad præsens ire visum fuit nobis non esse opus, cum per nos tam sibi quam scholaribus suis plenariam justitiam obtulerimus, et ad ultimum in præsencia domni papæ, ad quem hujus causæ finis maxime spectat, invitati fuerimus. Mandatum etenim sedis apostolicæ habuimus, cujus auctoritate tam Algrinum quam omnes res suas sibi retinet et munit. Insuper et vobis et nobis præcipitur ne super eo ab aliquo judicetur, sed potius apostolicæ sedis judicio omnis ejus causa decidatur. Cum igitur ejus causa ad domni papæ audientiam fuerit invitata; et a nobis, ut ante ipsius presentiam monstrabimus, huc usque rationabiliter sit tractata, quod juste fecimus, salva reverentia vestra, quia sine contemptu domni papæ facere nequimus, et eo inconsulto, relaxare non audemus. Redeat ergo ad se mansuetudo vestra, et ne in amicum subito insurgat, indignationem suam erga nos compescat, qui sic parati sumus vestræ parere amicitiae ut honorificemus ministerium vestrum satisfaciendo justitiæ. Valete in Domino Deo. Valete in Christo.

XII.

Stephani ad legatum sedis apostolicæ. — Gualonem ejusque sectatores excommunicatos absolvere non posse ante satisfactionem contendit.

(Anno 1134.)

[*Ibid.*, p. 457.]

Visis litteris vestris non minimum doluimus, sumptuodum moti sumus suggeri vobis posse quod vos nolumus exaudire. Novit siquidem curia nostra, novit Parisiensis Ecclesia, utpote quod vidit et audivit, quoniam litteras vestras nobis missas in præsencia Gualonis legi fecimus, et quod mandastis, si voluisset, fecissemus. Ipse autem non in causa sua sed in archiepiscopi et dapiferi fisis potentia contempsit, et ad contemptum Dei et nostrum legit. Nos vero cum rege et episcopis habuimus consilium quid super hoc esset agendum; et quia juxta eorum conductum in clericos et parochianos nostros sententiam dedimus; et quia defuerunt auditores, Gualonem silere compulimus. Videat itaque dilectio, videat vestra discretio si inobedientes et ideo mortuos et felentes, quos juste legavimus, ante discussionem, ante satisfactionem solvere debeamus, maxime cum domni papæ præcepto et auctoritate sententiam excommunicationis nos promulgasse constiterit. Ipse enim dominum Algrinum suscipit in protectionem suam, et nobis injungit ut de malefactoribus suis plenariam ei faciamus justitiam; et si qua forte super eo causa emergerit, sibi emancipavit, et in curia Romana finiendum statuit: sicut in litteris ejus,

A quas vobis mittimus, videbitur, si diligenter inspiciantur. Et quia super domni papæ statuto et sententia nolumus auferre aut unum apicem aut unum iota, juxta Gualonis invitationem in festo sancti Andreæ Romam statuimus ire, si interim congrua satisfactione non deleverit quod in nobis, imo in domino papa contumaciter commisit. Quod si vultis et si consulitis causam istam tractari in curia vestra et vos terminare, non renuimus. Sciat procul dubio quoniam nos temere periculis non offerimus, imo, quantum in nobis est, declinamus. Attamen et Alpium asperitatem et viæ longitudinem parvipendimus, ut primæ sedis et Romani pontificis dignitas, quantum ad nos spectat, conservetur; et ne in aliquo per nos Romana auctoritas minuat. Unde paternitatem vestram suppliciter exoramus ut quod B juste, quia domni papæ et episcoporum consilio fecimus, interim stare permittatis, nec mutari præcipiatis donec in Romana aut in vestra discutatur audientia, si consulitis, sicut diximus, et Gualo in sua pertinacia perseveraverit, et Ecclesiæ Romanæ non satisfecerit. Scimus procul dubio et scitis pro certo quoniam Parisiensis Ecclesia et omnes personæ, una excepta, tuebuntur eam causam si vestram pervenerit ad audientiam. Et quoniam epistolari brevitate omnem negotii nostri qualitatem non possumus comprehendere, legatos nostros, canonicos videlicet Parisiensis Ecclesiæ dirigimus sanctitati vestræ, ut cum mora et perspicaci diligentia nostrum possitis ad plenum cognoscere.

XIII.

Ad anonymum.

(Anno incerto.)

[*Ibid.*]

Matthæum de Montemorenciaco pro noverca sua ad causam vocavimus, diem dedimus. Contigit autem ut ante et circa diem datum dominus rex esset Belvaci ducturus exercitum super Drogonem de Monciaco et Lancelinum. Videns vero dominus rex quod milites qui secum ierant, venire ad causam prænominatam disponebant (multi enim erant) eos retinuit, et ut causa induciaretur, nobis mandavit et rogavit. Hac igitur necessitate causa induciata et die data, interim litteris vestris nos monuistis ut Matthæum Remis Dominica *Gaudete in Domino* ad executionem justitiæ ante vos submoneremus; quod et fecimus. Ipse autem dicit quod ante vos extra provinciam non venit. Paratus enim et est et fuit (quod negare non possumus) in præsencia vestra et ubi tutus ei sit locus in provincia sua subire causam, et novercæ suæ plenam exsequi justitiam. Nobis igitur, si placet, significate quid debemus facere. Parati enim sumus obedire.